

Bu hafta dersin tanıtımı yapılacak ve estetiğin konusu üzerinde durulacak.

ESTETİK NEDİR? GÜZEL NEDİR? ÇİRKİN NEDİR?

Estetik nedir?

Estetiğin konusu nedir?

Estetik yalnızca güzeli mi konu alır?

Çirkinlik de estetik bir kategori midir?

Güzel ya da çirkin olsun, hangi tür nesnelere estetik değerlendirmeye tabi tutulur?

Yalnızca sanat ürünleri mi birer estetik nesnedirler?

Yoksa, örneğin bir doğum günü pastasının estetik unsurlar taşıması mümkün müdür?

Güzellik göreceli midir yoksa tümel bir güzellik anlayışından söz edilebilir mi?

Güzellik yargısı duyular yoluyla mı gerçekleşir? Aklın rolü nedir?

Estetiğin konu alanı felsefe dalı hangisidir?

Sanat felsefesi, uygulamalı estetik, sanat tarihi... dediğimizde neleri kastetmiş oluruz?

Sanat ve zanaat arasında bir ayırım var mıdır? Varsa, bu başından itibaren mi böyledir yoksa tarihsel bir kırılma mı söz konusudur?

Sanat eserleri neden değerlidir? Onlara değerini katan şey nedir? Bu değerler nasıl paraya tahvil edilir?

Sanatçı kime denir? Onu diğer insanlardan ayıran özellikler nelerdir? Sanatçılar doğuştan yetenekli midir? Yoksa yetenek sonradan kazanılan bir özellik midir?

On beşinci yüzyıl sanatçısıyla günümüz sanatçısı arasında bir fark var mıdır? Varsa bu farklar nelerdir? Himaye sistemi bu farklı açıklamakta kullanılabilir mi?

Estetik dersinin ilk haftası bu ve benzeri sorular etrafında dönen tartışmalara ayrılacaktır. Bu ders, bir yandan dersi tanıtmayı, bir yandan da estetiğin ne olduğunu açıklamayı amaçlamaktadır. Bu ders, aynı zamanda, sonraki haftalarda işlenecek konular için bir alt yapı oluşturmayı hedeflemektedir. Böylece, dersi seçen öğrenciler, Sokrates, Platon, Aristoteles, Baumgarten, Hume, Kant, Hegel, Foucault, Adorno, Benjamin gibi isimler hakkında temel bilgi sahibi olacaklar ve bu düşünürlerin estetikle ilgili fikirlerini temel düzeyde öğrenmiş olacaklardır.

Estetik merkeze konulacak olursa onun bir ucunda güzellik, diğer ucunda ise çirkinlik olduğu ileri sürülebilir. Şu halde, estetiğin güzel yanında çirkinliği de bir kategori olarak gördüğü

söylenbilir. Nitekim Umberto Eco (2004) On Beauty (Güzelliğin Tarihi) adlı çalışmasında çirkinliğin güzelliğinden bahsetmektedir. Bu tanımlamanın da gösterdiği gibi çirkinlik tıpkı güzellik gibi pekala estetik bir kategori olabilir. İki ayrı örnek bu durumu açıklığa kavuşturabilir. İlk örnek, Vincent van Gogh'un 1888 yılında tuval üzerine yağlı boya ile yaptığı ve günümüzde Otterlo'da Kröller-Müller Müzesi'nde sergilene Kafe Terasta Gece isimli eseridir (Aşağıda).

Vincent van Gogh, cafe terrace at night, 1888

van Gogh'un bu eserini incelerken muhtemel ki onu güzel kategorisi içerisine sokacağız. Gerçekten de eserde renkler arasındaki uyum, ışık ve insanların bir ahenk içerisinde oluşu eserin güzelliğini oluşturmaktadırlar. İkinci örnek ise, korkuyu sanatın içine yerleştiren Jake ve Dinos Chapman kardeşlerin 2013'te bir serinin parçası olarak tamamladıkları One Day You Will No Longer Be Loved (Günü Geldiğinde Artık Sevilmeyeceksin) isimli eserdir (Aşağıda)

Jake & Dinos Chapman Brothers, One Day You Will No Longer Be Loved, 2013

Jake ve Dinos Chapman bu çalışmalarında, her insanın günü geldiğinde seilmeyen biri olacağı temasını işlemektedirler. Eser, konu olarak çirkinliği ya da iticiliği konu etse de, estetik alanın sınırları içerisindeydir. Nitekim biz de bu eseri değerlendirirken tıpkı van Gogh'un Kafe Terasta Gece isimli eserinde olduğu gibi renklerin uyumundan ya da uyumsuzluğunda veya orantıdan bahsedebiliriz ki bunlar tümüyle estetik alanın terimleridir.

Tunalı (2008) estetiğın ne olduğunu anlatmak için onu tanımlayan dört unsurdan söz etmektedir. Bunlar sırasıyla şunlardır:

1. Estetik konu olan nesne
2. Estetik nesne karşısında özne
3. Estetik değer
4. Estetik yargı

Estetik nesne, doğrudan doğruya, estetiğe konu olan şey'e gönderme yapar. Örneğin, bir resim, bir kitap, bir film, bir heykel ya da bir gravür estetik nesnedir. Özne, estetik nesnenin karşısında yer alır ve bu bireyin kendisine göndermede bulunur. Estetik değer, öznenin estetik nesneyi deneyimlemesiyle ortaya çıkar. Herhangi bir özne herhangi bir nesneyle ilişki kurduğunda estetik değer dediğimiz şeyin koşulları oluşmaya başlar. Estetik yargı, estetik değerden sonra gelir. Nesneyi deneyimleyen özne, en sonu o nesne hakkında estetik bir yargıda bulunur. Örneğin, o şey hakkında güzel ya da çirkin yargısında bulunabilir.